

*ВИННИЧЕНКО Ю.С.
магістрант, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»»,
ЖИВОГЛЯДОВ Ю.О.
к.псих.н., доцент кафедри психології,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»*

СМИСЛОЖИТТЄВІ ОРІЄНТАЦІЇ ПРОФЕСІЙНИХ ПСИХОЛОГІВ

Проблема формування смисложиттєвих орієнтацій пов'язана з пошуком відповідей на питання про сутність сенсу життя, цінностей орієнтацій, смислоутворення. Виникаючи і розвиваючись, смисложиттєві орієнтації впливають на різні сфери життя, в тому числі і на професійну. В професії психолога смисложиттєві орієнтації грають важливу роль, оскільки осмисленість життя безпосередньо впливає на діяльність психолога. У психології особистість спеціаліста впливає на результат діяльності більше, ніж у будь-якій іншій професії. Діяльність психолога активно впливає на психологічне здоров'я громадян та на їх діяльність для розвитку держави.

Мета дослідження даної теми є аналіз проблеми смисложиттєвих орієнтацій професійних психологів.

Смисложиттєві орієнтації можна розглянути в двох аспектах. По-перше, це ті сфери життя, в яких дана конкретна людина з найбільшою ймовірністю може знайти сенс свого життя. По-друге, це зв'язок сенсу життя з майбутнім, сьогоденням і минулим людини. Смисложиттєві орієнтації відображають те, наскільки в житті людини присутня значуща мета, якою мірою вона вважає процес свого життя насиченим і цікавим, і в якій мірі вона задоволена тими результатами, яких вже досягла.

Смисложиттєва орієнтація являє собою основний стрижень переконань людини, її принципів, цілей, який є імпульсом, поштовхом всієї життєдіяльності, незалежно від світоглядних установок. Смисложиттєвий вибір – це стратегічна лінія, що проходить крізь все життя людини, що підкорює її вчинки і поведінку, а відхилення від неї або її втрата можуть призвести до внутрішніх конфліктів індивіда, моральної, а то й фізичної загибелі. Смисложиттєві орієнтації не вичерпуються однією, навіть дуже важливою, ідеєю, життєвою метою, а являють собою структурну ієрархію «великих» і «малих» смислів.

Поняття «смисложиттєва орієнтація» використовується в декількох сенсах і його трактування залежить від контексту. На буденному рівні, за аналогією з поняттям ціннісна орієнтація, і, відповідно, означає те ж, що і остання, але взята у сегменті смисложиттєвих цінностей, тобто це – свого роду усвідомлювана на рівні переваг спрямованість на певний ряд високозначимих цінностей, смислів.

Друге значення – в психології, пов'язане з тестом смисложиттєвих орієнтацій (скорочено – тест СЖО), розробленим московським психологом Д.А. Леонтьєвим на основі адаптованої російськомовної версії К. Муздибаєва тесту Мета в житті (Purpose-in-Life Test, PIL) Джеймса Крамбо і Леонарда

Махолика, які, в свою чергу, прагнули до емпіричної валідизації положень теорії логотерапії і прагнення до сенсу Віктора Франкла, зокрема, уявлень про екзистенціальний вакуум і ноогенні неврози. Д.А. Леонтьєв пише про смисложиттєвих орієнтацій як про системоутворюючий фактор розвитку самосвідомості особистості, що визначається життєвими цілями, інтересом і емоційною насиченістю життя, задоволеністю самореалізацією, локусом контролю - я, локусом контролю - життя і показником загальної осмисленості життя.

Сенс життя вивчають за допомогою методик вільного викладу і технік незавершених речень, таких як Purpose-in-Life Test (Crumbaugh J.), Life Regard Test (Battista J., Almond R.), Sense of Coherence Scale; (Sagy S., Antonovsky H.), The Seeking of Noetic Goals Test (SONG); (Crumbaugh J.). Завдання нашого дослідження – порівняти смисложиттєві орієнтації практикуючих психологів та студентів-психологів.

В ході нашого дослідження були використані методики, спеціально розроблені для вивчення феномена сенсу життя. Сюди слід віднести адаптовану Д. А. Леонтьєвим версію тесту «Мета життя»; Д. Крамбо і Л. Махолика (тест дає можливість диференціювати випробовуваних за такими показниками, як осмисленість життя, емоційне сприйняття життя, здатність керувати життям та інші) та методику «Система життєвих сенсів» В.Ю. Котлякова, що допомагає визначити представленість кожної з категорій смислів (статусні, комунікативні, екзистенційні та інші) в особистій системі життєвих сенсів.

Загалом система смислової сфери особистості являє собою центральне особистісне утворення й виражає змістове ставлення людини до соціальної дійсності, багато в чому визначає мотивацію поведінки людини, а також істотним чином впливає на всі сторони її діяльності, в тому числі і на професійну. Досягнення різних рівнів професійної компетентності визначається цілим рядом детермінантів, СЖО – одна із таких детермінант. Направленість смисложиттєвих орієнтацій може бути одним із критеріїв того, що відрізняє психолога від непсихолога.

В нашому дослідженні ми визначили ведучі СЖО практичних психологів та студентів що навчаються данній спеціальності і порівнюємо результати обох груп. Які СЖО спонукають людей навчатися на психологів, а які спонукають починати психологічну практику, чи корелюють ці СЖО між собою, чи пов'язані СЖО із необхідними професійними компетенціями, які є індивідуальні обмеження, що можуть стати протипоказаннями для виконання професійних функцій і чи можна виявити їх через дослідження СЖО.

Список використаних джерел:

1. Леонтьев Д.А., Калашиников М.О., Калашикова О.Э. Факторная структура теста смысложизненных ориентаций. в журнале Психологический журнал, издательство Наука (М.), том 14, № 1, 1993 - с. 150-155;
2. Леонтьев, Д.А. Психология смысла [Текст]: природа, структура и динамика смысловой реальности – М.: Смысл, 1999. – 486 с.
3. Проблеми сучасної психології. Випуск 17. – К. 2012.

4. Титаренко Т. М. Соціально-психологічна природа життєвих завдань та їхні властивості – Київ, 2016. – с.199-202.
5. Франкл В. О смысле жизни / Виктор Эмиль Франкл // Человек в поисках смысла: Сборник. / Общ. ред. Л.Я. Гозмана, Д.А. Леонтьева/ В. Франкл. — М.: Прогресс, 1990. — 368 с.